AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
NAXÇIVAN DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

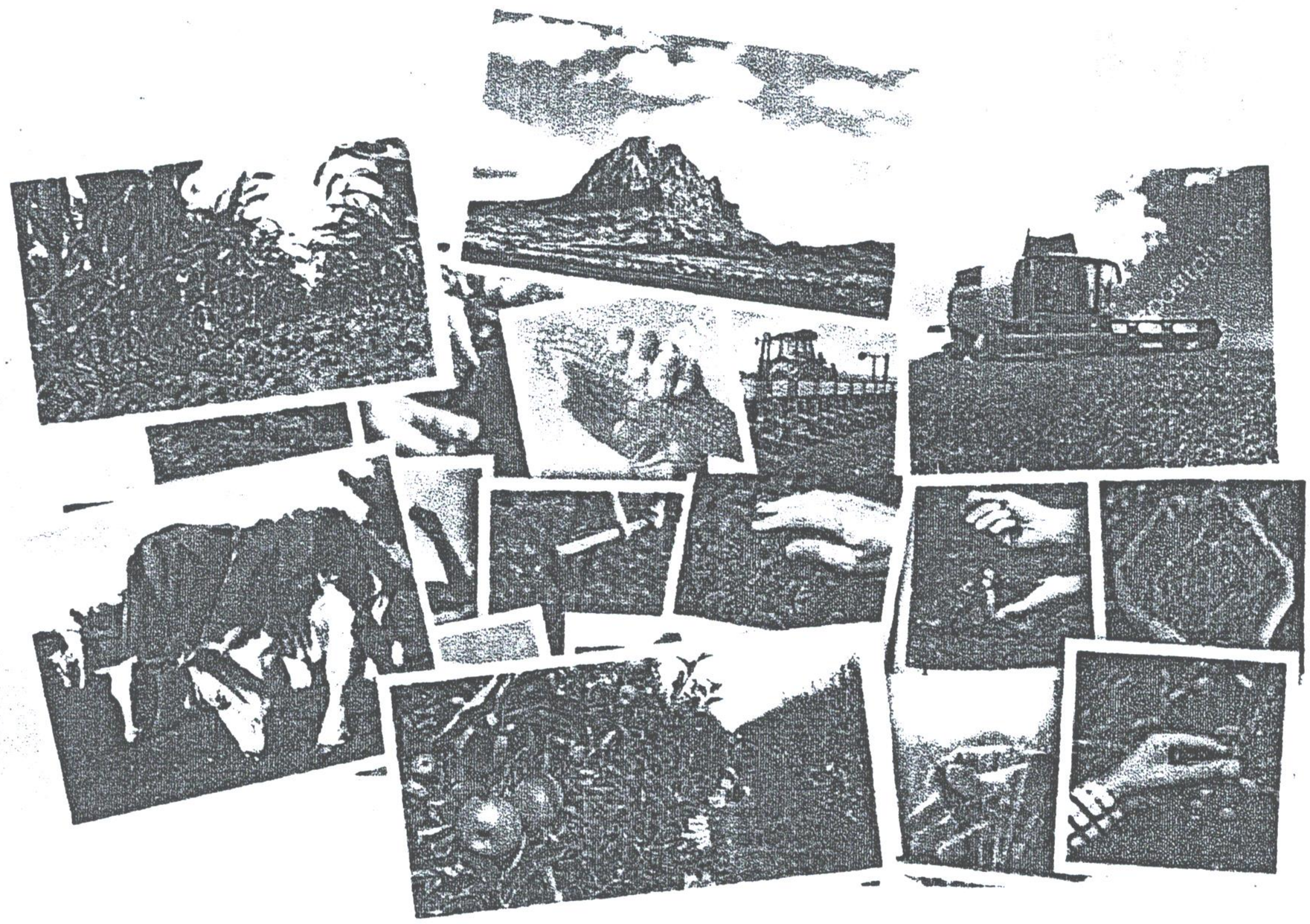

AQRAR SAHƏNİN İNKİŞAF İSTİQAMƏTLƏRİ

MÖVZUSUNDA RESPUBLİKA ELMİ KONFRANSININ MATERİALLARI

8 Aprel 2019-cu il

NAXÇIVAN-2019

MÜNDƏRİCAT

PLENAR İCLAS

1. **Saleh Məhərrəmov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında heyvandarlığa zərər vuran onurğasızların məhv edilməsində antropogen amillərin rolu.....
2. **Bəhruz Bayramov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında kənd təsərrüfatının inkişafı və perspektivləri.....
3. **Hilal Qasımov, Daşqın Qənbərov. Həbib Hüseynov.** Ekoloji kənd təsərrüfatı və ərzaq təhlükəsizliyi.....

I BÖLMƏ
AQRAR SAHƏNİN İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

4. **Teymur Abbasov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında aqrar sektorun innovasiyalı inkişafının əsas istiqamətləri.....
5. **Mehdi Bağırov, Ceyhun Mahmudov.** Aqrar istehsalın təşkili qanunauyğunluqları və risk anlayışı: nəzəri təməllər və reallıqlar.....
6. **Əli Həsənov, Ülviyyə İsgəndərova.** Babək rayon Cəhri bələdiyyəsinin aqroresurs potensialı və onun iqtisadi-coğrafi qiymətləndirilməsi.....
7. **Əbdülhüseyn Zamanov.** Naxçıvan MR-də aqrar sferanın dinamik iqtisadi inkişafı və dövlətin ixrac siyasəti.....
8. **Xəzər Hüseynov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında kənd təsərrüfatının vəziyyəti (1980-1990-cı illər).....
9. **Həsən Abbasov**. Aqrar sfera - sahəvi tənzimləmənin tərkib istiqamətlərindən biri kimi.....
10. **Amar Qasımov.** Aqrar sektorda sahibkarlığın inkişafının əsas istiqamətləri və onun səmərəliliyinin yüksəldilməsi.....
11. **Leyla İbrahimova**. Əkinaltı torpaqların münbitliyinin dəyişilməsi və deqradasiyası.....
12. **Məhsəti Əsgərova (Məmmədova).** Naxçıvan Muxtar Respublikasında kənd təsərrüfatının innovasiyalı inkişafı.....
13. **Məhəmməd Süleymanov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında yüngül sənayenin mövcud vəziyyəti və inkişaf perspektivləri.....
14. **Nuriyyə İbrahimova.** Dövlət dəstəyi kiçik və orta sahibkarlığın inkişafında mühüm amil kimi..... 5
15. **Mədinə Allahverdiyeva.** Əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsində aqrar sahənin rolu..... 5
16. **Eltun İbrahimov.** Aqrar təsərrüfat və kənd iqtisadiyyatının formalaşması..... 5
17. **Varis Quliyev.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında meyvəçiliyin inkişaf strategiyasının əsas istiqamətləri..... 6
18. **Fərrux Rəhimov.** Aqrar sahədə informasiya texnologiyalarından istifadə-startaplar..... 6
19. **İbrahim Rzayev, Ülviyyə Rzayeva, Sara Həsənova, Gülnarə Quliyeva.** Azərbaycanda aqroparkların yaradılmasının zəruriliyi və əhəmiyyəti..... 7
20. **Ehtibar İmamverdiyev, Anar Hüseynov, Gülnarə Quliyeva.** Aqrar sahənin inkişafının prioritet istiqamətləri..... 7
21. **Mehriban Həsənova.** Aqrar sahədə kooperasiya və inteqrasiya əlaqələrinin stimullaşdırılmasının prioritetləri..... 8
22. **Müşfiq Hüseynov**. Aqrar sahibkarlığın innovasiya təminatı 83
23. **Tahirə Əliyeva.** Quraqlığa davamlı pambıq sortlarının yaradılması..... 86
24. **Гюльнара Турабова.** Роль рекламы в продвижении товара..... 89
25. **Nuranə Namazova.** Avtomobil lizinqinin uçotu..... 91
26. **Elxan Allahverdiyev.** Suvarma şəraitində gübrə normalarının qarışıq səpinlərə tətbiqinin bitkilərin yerüstü kütləsində inkişaf mərhələləri üzrə qida elementlərinin miqdarına təsiri..... 93
27. **Vüqar Vəliyev.** Milli iqtisadiyyatın müasir inkişaf mərhələsində pambıqçılığın əhəmiyyəti və marketinq strategiyası..... 95
28. **Elnur Camalxanov.** İxrac potensialının genişləndirilməsində beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin rolu..... 100
29. **Ариф Гусейнов, Намиг Гусейнов, Кямаля Мамедова.** Влияние удобрений на содержание и вынос питательных элэментов с урожаем люцерны в условиях Самухского района..... 104

II BÖLMƏ
İSTEHSAL VƏ QİDA TƏHLÜKƏSİZLİYİ

30. **Dilsuz Qasımov.** Azərbaycanda kənd təsərrüfatının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi məsələləri 110
31. **Yunis Rüstəmli, Aynur Novruzlu.** Kərə yağının falsifikasiya üsulları və keyfiyyətinə nəzarətin təmin edilməsi 113
32. **Akif Mərdanlı, Tofiq Əliyev, Fərman Xudaverdiyev.** Naxçıvan MR-in dağ-əkinçilik zonasında eroziyaya uğramış torpaqların münbitliyinin bərpa edilməsində mineral gübrələrin rolu 117
33. **Sahib Hacıyev, Aytən Novruzlu.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında əkinçiliyin XX əsrin başlanğıcına qədərki inkişaf tarixi 119
34. **Fikrət Həsənov.** Naxçıvan Muxtar Respublikası şəraitində mineral gübrələr fonunda mikroelementlərin qarğıdalı bitkisinin dən kütləsinin (1000 ədəd dənin çəkisi) məhsuldarlığına təsiri 122
35. **Ənvər İbrahimov, Hilal Qasımov, Həmidə Seyidova.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında yayılan adi çaytikanı (*Hippophae rhamnoides* L.) növünün təbii ehtiyatı və istifadə perspektivləri 126
36. **Ramiz Ələkbərov, Surə Rəhimova, İbrahim Həsənov.** Azərbaycanın Naxçıvan Muxtar Respublikası florasında yayılan *Teucrium orientale* L. növünün fitokimyəvi analiz nəticələri və istifadə perspektivləri 131
37. **Pərviz Fətullayev.** Naxçıvan Muxtar Respublikası şəraitində yumşaq buğda hibridlərinin tədqiqi 135
38. **Orxan Bağırov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında alçanın sort və formalarının təhlili 139
39. **Mahirə Fətullayeva.** Naxçıvan Muxtar Respublikası şəraitində tərəvəz lobyasının becərilməsi 143
40. **Ərkinaz Rəhimova.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında üzümün genetik fondunun öyrənilməsi 147
41. **Əlövsət İbrahimov, Fazilə Fərəcova.** Naxçıvan Muxtar Respublikasının boz torpaqları şəraitində tərəvəz noxudunun optimal səpin müddəti 151
42. **Xaliq Abbasov.** Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasında aqrar sektorun rolu 155
43. **Əsgər Həsənov.** Limon bitkisinin əkilib becərilmə aqrotexnikası və ecazkar xüsusiyyətləri 158

III BÖLMƏ
HEYVANDARLIĞIN MÜASİR PROBLEMLƏRİ

44. **Etibar Məmmədov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasının Arazboyu otlaqlarının helmintoloji qiymətləndirilməsi 161
45. **Mirvasif Seyidov.** Naxçıvan MR-də iribuynuzlu heyvanların piroplazmidozları və onların yayılma yolları 164
46. **Həsən Qənbərov.** Culfa rayonu ərazisində qoyunların fassiolyozunun tədqiqi 167
47. **Fezi İbadov.** Şahbuz rayonunda qoyunların diktiokaulyoza yoluxmasının yaş dinamikası 169
48. **Təranə Seyidova.** Balıqların helmintozlarının profilaktiki xüsusiyyətləri 172
49. **Əyyub Abdullayev.** Quşçuluq gəlirli sahədir 174
50. **Gülşad Məmmədova.** Göyünlərin gövşəyən kənd təsərrüfatı heyvanlarına vurduqları zərərlər 177
51. **İsmayıl Məmmədov.** Naxçıvan Muxtar Respublikasında qaramalda parazitlik edən eymeriyaların növ tərkibi və yaş dinamikası 180
52. **Ehtibar İmamverdiyev.** Azərbaycan Respublikasında baramaçılıq və ipəkçiliyin inkişaf perspektivləri 183
53. **Könül Dünyamalıyeva.** Salmonellyozun xırdabuynuzlu heyvanlar arasında yayılma dinamikasının öyrənilməsi 185
54. **Ramil Məmmədov, Raifə Mustafayeva.** Arıların viruslu iflic xəstəliyinin profilaktikasında sanitar-gigiyenik tədbirlərin rolu 190
55. **Вюсаля Сардарлы.** Тримероксин в комплексе при стрептококкозе ягнят 193
56. **Rəminə Hüseynova.** Yerli Azərbaycan x Zaanen keçilərinin çarpazlaşmasından alınan mələzlərin süd məhsuldarlığının və südün fiziki-kimyəvi xassələrinin öyrənilməsi 197
57. **Ариф Тагиев, Акиф Алиев, Рамиль Мамедов.** Гематология и биохимия крови перепелов породы фараон при инвазированности их гельминтами 201
58. **Məryəm Musayeva, Səfa Musayeva.** Təbii yoluxma fonunda tut ipəkqurdunun pebrin xəstəliyinə qarşı bitki mənşəli preparatların təsirinin öyrənilməsi 204

MİRVASİF SE
Naxçıvan Dövlət Un
vasifseyidov59@g

NAXÇIVAN MR-DƏ İRİBUYNUZLU HEYVANLARIN PİROPLAZMİDOZLARI VƏ ONLARIN YAYILMA YOLLARI

Açar sözlər: *parazit,* parazit *daşıyıcılıq,gənə ,coğrafi zona, invaziya, Naxçıvan*
Key words: *parasite, infection, geographic zones, parasite carrier, Nakhichevan*
Ключевые словы: *паразиты, паразитоносительство, географические зона, зараженн*
Нахичеван

Giriş. Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatının aparıcı sahələrindən b heyvandarlıqdır. Muxtar respublikada heyvandarlığın inkişaf etdirilməsinə, mal - qaranın cins tər yaxşılaşdırılmasına, heyvandarlıq məhsullarının intensiv artımına nail olunması istiqamətində xey görülmüşdür. Belə ki, 2002-ci ildən maldarlıqda süni mayalandırma üsulunun tətbiqinə başlanılmışdır ci ildə 23 süni mayalandırma məntəqəsində 9964 baş ana mal süni mayalandırılaraq 7006 başda sağlam bala alınmışdır.

Qeyd olunanlarla yanaşı ölkə Prezidentinin müvafiq Sərəncamlarına əsasən 2009-2015-(ərzində sahibkarlara lizinq yolu ilə 2000 başdan artıq "Holştin friz", "Şivis", "Simmental" cinsində damazlıq düyə satılması təşkil edilmişdir. Aparılan belə tədbirlər nəticəsində sahibkarlığın i dinamikasının tənzimlənməsi üçün real şərait yaranmış, bu da əhalinin heyvan mənşəli ərzaq və qeyri məhsullarına olan tələbatının ödənilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Mövzunun aktuallığı. Heyvandarlığın inkişaf etdirilməsinə mane olan bir çox səbəblər var bunların sırasında da qan - parazitar xəstəliklərin baş verməsi daha ciddi problemlər ya Piroplazmidlərin öyrənilməsinin və onlarla mübarizə tədbirlərinin aparılmasının 150 ilə yaxın tarixi olm baxmayaraq, kənd təsərrüfatı heyvanlarının protozooloji xəstəliklərinin ləğv olunma problemi bu günə də bütün dünya protozooloq alimlərinin qarşısında birinci dərəcəli məsələ olaraq qalmaq Piroplazmidlərlə mübarizənin çətinliyi parazitlərin onurğalı və onurğasız heyvanlarda və digər sahib inkişaf tsikli, dəyişkən virulentli və həyat qabiliyyətinin saxlanılması, bölgənin təbii - iqlim şəraiti, ins tərəfindən piroplazmidozların törədicilərinin keçiriciləri üçün əlverişli şəraitin yaradılması ilə bağ Bununla yanaşı heyvanların cins tərkibini yaxşılaşdırmaq üçün dövlətlər arasında göstərilən ərazidə gəlinməyən piroplazmidlərlə yoluxmuş parazit daşıyıcı heyvanların nəzarətsiz yerləşdirilməsi və ya əl bu xəstəliklərə qarşı steril cins heyvanların alqı - satqı əsasında qeyri sağlam zonalarda yerləşdiril nəticəsində piroplazmidozların epizootoloji vəziyyətini kəskinləşdirir (1,s.44-45).

Məlumdur ki, kənd təsərrüfatı heyvanlarının qan - parazitar xəstəliklərinin keçiriciləri is gənələridir və muxtar respublikanın təbii - iqlim şəraiti burada gənələrin inkişafı üçün çox əlverişli olm xüsusən aran və dağətəyi zonalarda geniş ərazilərdə iksodid gənələrinin bəzi növləri geniş ərazil yayılmışdır (2, s.233-237). Digər tərəfdən muxtar respublikaya lizinq yolu ilə gətirilən və eləcə də tərkibi yaxşılaşdırılan heyvanların bu xəstəliklərə yüksək dərəcədə həssas olmasının nəticəsidir ki, hər il parazitar xəstəlikləri nəticəsində heyvandarlığın iqtisadiyyatına zərər dəyir. Heyvandarlıqla məşğul sahibkarlara bu xəstəliklər nəticəsində dəyən zərərin qarşısının alınması həllini gözləyən bir problem ola qarşımızda durur.

Heyvandarlığın inkişaf perspektivlərinin düzgün müəyyən olunması məqsədi ilə, qan - paraz xəstəliklərinə qarşı kompleks mübarizə tədbirlərinin həyata keçirilməsi, ekoloji təmiz heyvan mənşəli ər məhsullarının əldə olunmasına təminat yaradır ki, bu da gələcəkdə əhalinin yerli ərzaq məhsullarına c tələbatın ödənilməsi baxımından olduqca vacibdir.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, ekoloji təmiz ər məhsullarının istehsalının həyata keçirilməsi, iqtisadi və sosial problemlərin həll edilməsi baxımından q parazitar xəstəliklərin ləğv edilməsi olduqca həyati vacib olmaqla, qeyd olunan problemin həllinə r olmağı qarşımıza məqsəd qoyduq.

Apardığımız elmi - tədqiqatların əsas məqsədi, qan - parazitar xəstəlikləri nəticəsində hər il mux respublikada heyvandarlığının iqtisadiyyatına bu xəstəliklər nəticəsində dəyən zərərin qarşısını almaq üç mübarizə tədbirlərinin hazırlanması və təsərrüfatlara tətbiq edilməsindən ibarət olmuşdur.

Material və metodika. Naxçıvan Muxtar Respublikasının bütün coğrafi zonalarını əhatə etməklə ;an - parazitar xəstəliklərinə görə qeyri sağlam hesab olunan 16 təsərrüfatda mart ayının əvvəllərindən)ktyabr ayının sonunadək müşahidələr aparmaqla epizootoloji vəziyyəti araşdırmaq üçün tədqiqat işi parıldı. Belə ki, bu təsərrüfatlarda xəstə və xəstəliyə şübhəli heyvanların qan yaxmaları Naxçıvan Dövlət Jniversitetinin baytarlıq təbabəti kafedrasında və eləcə də Naxçıvan Elmi - Tədqiqat Baytarlıq Stansiyasının arazitologiya laboratoriyasında müvafiq təlimatlar əsasında (3,s.20;4,s.30) müayinə edildi. Tədqiqat müddətində 422 baş kliniki sağlam heyvanın və 280 baş xəstə heyvanın qan yaxmasının mikroskopiki müayinə edilməsi nəticəsində epizootoloji vəziyyət müəyyən edilmişdir.

Tədqiqatın müzakirəsi. Araşdırmalarımızdan məlum olur ki, qan-parazitar xəstəlikləri daha çox Muxtar respublikanın aran və dağətəyi zonalarında geniş yayılmışdır. Hansı ki, burada heyvandarlıq daha çox i fermer təsərrüfatları halında formalaşmaqla daha çox sayda cins və cins tərkibi yaxşılaşdırılmış iri ıynuzlu heyvanlardan təşkil olunmuşdur. Heyvanlar arasında teylerioz, anaplazmoz və piroplazmidoz üşahidə edilir. Bu xəstəliklərdən ən geniş yayılanı teylerioz olmaqla, heyvandarlığa hər il nəzərə çarpacaq)rəcədə iqtisadi zərər vurur və daha çox aprel - avqust aylarında müşahidə olunur.

Bir sıra hallarda yaz və yay aylarında piroplazmidlərin qarışıq formasına təsadüf edilir. Teyleriozla aplazmozun qarışıq invaziyasına nisbətən tez - tez təsadüf olunsa da, digər qarışıq invaziyalara nadir llarda rast gəlinir.

Müxtəlif coğrafi zonalarda yoxlanılmış 422 baş iri buynuzlu heyvanın qan yaxmasının müayinəsi manı məlum olur ki, 73.0% .kliniki sağlam heyvan parazit daşıyıcıdır. Hansı ki, onlardan 65,6 % heyvanda *.annulata,* 6,8% heyvanda *Th.mutans*, 9,4%-də *P.bigenimum*, 3,3%-də müxtəlif qarışıq invaziya və ,9%-də isə *A.marginale* aşkar olunmuşdur.

İri buynuzlu heyvanlarda parazit daşıyıcılığın müyyən edilməsi

Cədvəl 1.

Coğrafi zonalar	Cəmi yoxlanmış yaxma	Onlardan Yoluxub	Yoluxma faizi	*Th. annulata* ilə yoluxma (faizlə)	*Th. mutans* ilə yoluxma (faizlə)	*P. bigenimum* ilə yoluxma (faizlə)	*A.marginale* ilə yoluxma (faizlə)	Qarışıq forma ilə yoluxma (faizlə)
ran zonası	146	142	97,3	69,0	7,0	7,0	13,4	3,5
ığətəyi zona	135	127	94,1	66,9	6,3	9,4	14,2	3,1
ağı dağlıq zona	96	37	38,5	48,6	8,1	16,2	24,3	2,7
iksək dağlıq ıa	45	2	4,4	50,0	-	50,0	-	-
mi	422	308	73,0	65,6	6,8	9,4	14,9	3,3

Ancaq qan yaxmalarının mikroskopik analiz nəticələri qan - parazitar xəstəliklərin epizootoloji yyəti haqqında dəqiq məlumat əldə etmək üçün yetərli tədqiqat hesab olunmamalıdır. Çünki bir sıra rda bu və ya digər piroplazmidlərlə yoluxma zamanı əsas xəstəlik törədicisini dəqiq təyin etmək bəzən kün olmur və belə hallarda görünüş sahəsində piroplazmidlərin sayı deyil virulentliyi daha çox önəm ır.

Məlum olduğu kimi heyvanlarda parazit daşıyıcılıq 1 - 8 il müddətinə davam etməklə bu xüsusiyyət ərlə həssas heyvanlar arasında piroplazmidlərin daima dövr etməsinə və invaziya mənbəyinin təbiətdə nılmasına səbəb olur.

Təsərrüfatlarında iksodid gənələrinin yayılması vəziyyəti öyrənilərkən məlum oldu ki, qan - itar xəstəliklərinin keçiriciləri olan gənələr əsasən iri buynuzlu heyvandarlıq təsərrüfatlarında daha çox unlaşır. Toplanmış 30025 ədəd iksodid gənəsinin 52,8%-i iri buynuzlu heyvanlardan, 35,3%-i ıçuluq təsərrüfatlarından, 11,9%-i isə digər heyvanlardan əldə edilmişdir. Hansı ki, iri buynuzlu ndarlıq təsərrüfatlarından toplanan 15853 fərd iksodid gənəsinin 48,6%-i *H.anatolicum*, 27,2%-i *ıticum*, 15,5%-i *H.detritum* və 8,7%-i isə digər növlər təşkil etmişdir. *Hyalomma* cinsindən olan digər ', eləcədə *Rhipicephalus, Haemaphysalis* və *Dermacentor* cinsindən olan gənələr müqayisədə azlıq etməklə iri buynuzlu heyvanların qan - parazitar xəstəliklərinin epizootoloji vəziyyətində əsas rol ırlar.

Gənəəleyhi tədbirlər aparılmayan təsərrüfatlarda yoluxmanın ekstensivliyi 100% -ə çatmaqla, may - r aylarında yoluxma intensivliyi hər baş heyvana 8 - 105 ədəd təşkil edir. İlin payız və qış aylarında, də ilk yaz dövründə iri buynuzlu heyvanların kütləvi yoluxması müşahidə olunmur. Ancaq bütün a iqlim şəraiti və havaların dəyişkənliyi mütləq nəzərə alınmalıdır.

İksodid gənələri daha çox otlaqları dəyişdirilməyən və aqromelorasiya i
təsərrüfatların otlaq sahələrində daha çox məskunlaşırlar. Bəzən eyni otlaqda həm gə
aparılmış, həm də aparılmamış heyvanlar bir yerdə otarılır ki, bu da gənələrin yayılmasına
Bəzi qeyri sağlam təsərrüfatlarda qan - parazitar xəstəliklərinə qarşı mübarizə məq
profilaktika və gənəleyhi işləmələrdən geniş istifadə olunur. Ancaq bu tədbirlərdə ardıcı
heyvanlara kütləvi daraşması və ya qan - parazitar xəstəliklərin çox müşahidə olu
aparıldığından tam nəticə əldə etmək mümkün olmur.

Nəticə. Aparılmış tədqiqatlarla müəyyən olundu ki, Naxçıvan Muxtar Respublika
şəraiti iksodid gənələrinin inkişafı, yayılması üçün əlverişli olmaqla bu gənələr daha çox a
zonalarda geniş yayılmışdır. İksodid gənələri qan - parazitar xəstəliklərinin keçiriciləri v
olmaqla hər il burada heyvandarlığın iqtisadiyyatına iqtisadi zərər vurur.

Muxtar respublikada iri buynuzlu heyvanlar arasında teylerioz, anaplazmoz, pir
piroplazmidozların qarışıq formasına təsadüf edilir. Burada ən geniş yayılan teyleriozdur.

İri buynuzlu heyvanlarda qan - parazitar xəstəliklərinin əsas keçiriciləri *H.asiaticum*,
detritum növ gənələrdir.

Muxtar Respublika şəraitində qan - parazitar xəstəliklərinə qarşı mübarizə aparm
parazitar xəstəliklərinin növü müəyyən olunmalı, burada iksod gənələrinin növ tərkibi
parazitliketmə müddətləri öyrənilməli, gənələrin təsərrüfatda yayılma səbəbləri aradan qaldırılm
daşıyıcı heyvanlar müəyyənləşdirilərək müalicə olunmalıdır.

Otlaqlar vaxtaşırı dəyişdirilməli, bu ərazilərdə aqromelorasiya işləri aparılmaqla otlaqla
təmizlənməlidir. Heyvandarlıq binalarında hər il cari təmir işlərinin aparılması burada gənələrin
ləngidir və sağlamlaşdırma işinə müsbət təsir edir.

ƏDƏBİYYAT

1. Mirzəbəyov K. Azərbaycanda ev heyvanlarının piroplazmidozları / Baytarlıq təbabəti təhlükəsizliyi: problemlər və prespektivlər Beynəlxalq Konfrans materialları (23-24 n Naxçıvan: Qeyrət,2014,s.44-45.
2. Seyidov M. A. Naxçıvan Muxtar Respublikasında *İxodidae* gənələrinin coğrafi qurşaqlar üzr və onların parazitliketmə müddətlərinin mövsümdən asılılığı// AMEA Naxçıvan Bölməsinin Təbiət və texniki elmlər seriyası, 2017, Cild 13, N: 2, s. 233-237.
3. Методические указания по лабораторный диагностике пироплазмидозов животных. М.:Министерство сельского хозяйства: департамент ветеринарии, 2000, 20 с.
4. Методические указания. Сбор, учет и подготовка лабораторному исследованию кровососущ членистоногих переносчиков возбудителей природноочаговых инфекции. М.: Министерст здравоохранения РФ, 2001,.30 с.

ABSTRACT

ABOUT THE WAY OF DISTRIBUTION OF CATTLE PIROPLASMIDOSIS IN T NAKHICHEVAN AUTONOMOUS REPUBLIC

M. Se

The articlepresents the result in the study of distribution of primida cattle in the Nakh Autonomous Republic. Research results show that the prevalence of cattle parasites plays a mojor rol spread of blood parasitic dislases. In a study of 422

The highest infection of cattle is observed in the lowland and foothili zones Nakhi Autonomous Republic. In these areas, the most common types *Th.annulata* (65,6%) and *A.mar* (14,9%).

РЕЗЮМЕ

О ПУТИ РАСПРОСТРОНЕНИЕ ПИРОПЛАЗМИДОЗОВ КРУПНОГО РОГАТОГ СКОТА В НАХИЧЕВАНСКОЙ АР

M. Сей

В статье выдано результат при исследовании распространении пироплазмидозов кру рогатого скота в Нахичеванской АР. Результаты исследований показывают, что при распростра кровепаразитарных заболевании играет основную роль паразитоносительство крурного рога скота. При исследовании 422 голов крупного рогатого скота паразитоносительство достигло до 1 Самое повышенное зараженность крупного рогатого скота отмечается в низменных и предгор зонах Нахичеванской АР.

В этих зонах наиболее распространен виды *Th.annulata* (65,6%) и *A.marginale* (14,9%).